

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΣ

A

Ἡ κίνηση, πού δημιουργήσαμε τὸν τελευταῖο καιρὸ γιὰ τὴν ψήφο καὶ μὲ τὴ μεγάλη δημόσια συγκέντρωση στὸν Ἀπόλλωνα καὶ μὲ τίς δυὸ ἐμιλίες τῶν ξένων φεμινιστριῶν εἶχε ἀπήχηση σημαντικὴ, ὄχι μόνον γιὰ τὴν πρωτεύουσα ἀλλὰ καὶ στίς ἐπαρχίες. Καὶ κάθε μέρα λαβαίνομε γράμματα εἰδῶν εἰδῶν, ἀλλὰ γεμάτα ἐνθουσιασμὸ καὶ μὲ δηλώσεις γιὰ σύμπραξη, ἀλλὰ ἀνήσυχια, δυσταχικὰ.

«Θέλομε, πιστεύομε, ἔχετε δίκιο, ἀλλά...» Καὶ ἀκολουθοῦν ἐρωτήματα γεμάτα φόβους:

«Ποῦ εἶναι τὸ πρόγραμμά σας; Μήπως ὑπάρχουν κι ἄλλοι σκοποὶ πού δὲν τοὺς ξέρομε; Μήπως ὑπονομεύετε τὴν οἰκογένεια;» κτλ. κτλ.

Βέβαια, ὅσες ἐκφράζον ἀντιὲς τίς ἀνησυχίες θὰ πῆ ὅτι δὲν ἔχουν παρακολουθήσει ποτὲ οὔτε τὴν ἀρθρογραφία τοῦ «Ἀγώνα», ὅπου πολλὲς φορὲς δώσαμε ἀπαντήσεις σὲ παρόμοια ἐρωτήματα, οὔτε τίς μελέτες μας, τὰ ὑπομνήματα, κτλ. ἀπάνω σὲ καθένα ξεχωριστὰ ἀπὸ τὰ ζητήματα τοῦ φεμινισμοῦ. Γι' αὐτὸ ἀντὶ γιὰ κάθε ἄλλη ἀπάντηση θὰ τίς παραπέμπαμε σὲ δλόκληρη τὴ σειρά τοῦ Ἀγώνα ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἄρχισε νὰ ἐκδίδεται κι' ἀκόμα στὰ διάφορα φεμινιστικὰ φυλλάδιά μας. Ὅλες ὅσες μᾶς τὰ ζήτησαν καὶ τὰ μελέτησαν μὲ προσοχὴ ὄχι μόνον δὲν ἔχουν αὐτοὺς τοὺς δισταγμοὺς καὶ τίς ἀνησυχίες ἀλλὰ ἔχουν γίνεαι οἱ θερμότεροι καὶ πιὸ συνειδητοὶ κήρυκες τοῦ φεμινισμοῦ. Ξέρομε ὅμως πὼς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν ὅλες οὔτε τόσο ζῆλο οὔτε τόσο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἀγώνα μας ὥστε μόνες τους νὰ ζητήσουν νὰ φωτιστοῦν, γι' αὐτὸ θέλοντας νὰ σκορπίσομε τὰ λίγα αὐτὰ συνηφάκια πού σκοτίζουν τὸν ὄριζοντα καὶ γιὰ κείνους

πού θάθελαν νὰ μᾶς ἀκολουθήσουν μὰ δὲν μποροῦν νὰ ξεδιαλίνουν τὸν τελικὸ σκοπὸ μας, θὰ ξαναποῦμε πάλι σύντομα καὶ σχηματικὰ ὅσα τόσες φορὲς εἶπαμε καὶ γράψαμε, ἀκόμα καὶ μὲ τὸν κίνδυνον νὰ γίνομε βαρετὲς σὲ ὅσες βλέπουν πᾶ ὀλοκάθαρα τὴν ἀλήθεια καὶ πιστεύουν ἀνεπιφύλαχτα στὸ δίκιο τοῦ ἀγώνα μας.

Καὶ πρῶτα πρῶτα ποῖδ εἶναι τὸ πρόγραμμά μας.

Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ στηρίζεται σὲ μιὰν ἀρχὴ γενική, τὴν ἀρχὴ τῆς ἰσότητος μεταξὺ τῶν δύο φύλων ὡς πρὸς τὰ δικαιώματά τους μέσα στὴν οἰκογένεια, στὴν πολιτεία, στὴν κοινωνία, στὴν ἐργασία. Τὴν ἰσότητα αὐτὴ τὴ διεκδικοῦμε γιὰτὶ πιστεύομε πὼς τὰ δικαιώματα αὐτὰ ἀνήκουν σὲ κάθε ἄνθρωπο, καὶ πὼς ἡ γυναίκα εἶναι πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἄνθρωπος, κι' ὕστερα γυναίκα. Ὡς ἄνθρωπος ἔχει δικαίωμα νὰ ρυθμίζει μόνη τῆς τὴ ζωὴ τῆς καὶ ἐπειδὴ μὲ τὴν πολιτικὴ μιᾶς χώρας ρυθμίζεται ἡ ζωὴ ὅλων τῶν ἀτόμων πού κατοικοῦν σ' αὐτὴ, ζητοῦμε καὶ ἡ γυναίκα νὰ συμμετέχει σ' αὐτὴ ὅσο κι' ὁ ἄντρας. Δὲν ἔχει κανένα δικαίωμα ἀπὸ τὴ φύση ὁ ἄντρας νὰ κρατᾶ αὐτὸς κάθε ἐξουσία καὶ νὰ ρυθμίζει ὅπως θέλει αὐτὸς τὴ ζωὴ τῆς γυναίκας, ὅπως δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἐξουσιάζει ἄλλους ἀνθρώπους. Τὸ πῆρε μόνος του μὲ τὴ βία αὐτὸ τὸ δικαίωμα πού εἶναι ἀπομεινάρι βαρβαρότητας, ὅπως εἶχε πάρει καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐξουσιάζει τοὺς σκλάβους του. Τὴν ἀλήθεια αὐτὴ τὴν ἀναγνώρισαν οἱ πιὸ πολιτισμένοι λαοὶ τοῦ δὲ φοβοῦνται τὴ δικαιοσύνη. Ἡ Μεγάλη Βρετανία δὲ φοβᾶται νὰ ἐμπιστευτὴ τὴν τύχη τῆς σὲ γυναῖκες πού, τώρα πού πῆραν ἀπόλυτα ἴσα πο-

λιτικά δικαιώματα με τὸν ἄντρα θὰ παρουσιάσουν ἓνα πολὺ μεγαλύτερο ἀριθμὸ ψηφοφόρων γυναικῶν ἀπὸ τοὺς ἄνδρες. Ἴσως αὐτὴ ἡ τελευταία χειρονομία τῆς Ἀγγλίας νὰ εἶναι ἡ πιὸ εὐγλωττὴ ἀπάντηση σὲ ὅλα τὰ ἀνήσυχτα ἐρωτήματα. Τάχα δὲ φοβᾶται ἡ Ἀγγλία πὼς θὰ διαλυθῇ ἡ οἰκογένεια, πὼς θὰ ἀνατραποῦν τὰ πάντα, πὼς θὰ διαφθαρεῖ ἡ κοινωνία;

Θὰ μᾶς ἀπαντήσουν ὁμως οἱ δισταχτικοί:

«Καλὰ στὴν Ἀγγλία, ἀλλὰ στὸν τόπο μας; ἔμεῖς ποῦ ἔχομε ἄλλα ἥθη καὶ ἔθιμα, ἄλλες παραδόσεις;»

Καὶ ἀπαντοῦμε :

Πιστεύομε ἀκράδαντα πὼς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἴδιος σὲ κάθε τόπο, μόνο ποῦ βρίσκεται σὲ διάφορες βαθμίδες πολιτισμοῦ.

Πὼς γιὰ ν' ἀναίβει ἓνας λαὸς σὲ μιὰν ἀνώτερη βαθμίδα πολιτισμοῦ εἶναι ἀνάγκη πρῶτα πρῶτα νὰ τοῦ δοθῇ ἡ ἐλευθερία νὰ διευθύνει μόνος του τὴν τύχη του, κι ὄχι, ἐπειδὴ εἶναι λιγώτερο προοδευμένος ἀπὸ ἄλλους νὰ τὸν κηδεμονεύουν ἄλλοι ἢ νὰ διοικῆται ὁ ἴδιος μὲ θεσμοὺς ἀνελεύθερους, ὅπως π.χ. εἶναι ἡ στέρηση τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἀπὸ τὶς γυναῖκες.

Ὅσο γιὰ τὶς παραδόσεις, κάθε τόπος ἔχει βέβαια τὶς δικές του, ποῦ ἄλλες εἶναι ἀξίες νὰ τὶς σεβόμαστε γιατί βοηθοῦν στὴν κοινωνικὴ ἐξέλιξη ἢ εἶναι δεῖγμα ἑνὸς ἐσωτερικοῦ πολιτισμοῦ, ὅπως π.χ. ἡ παράδοση τῆς φιλοξενίας, ἄλλες πάλι εἶναι ἄδικες, τυραννικὲς γιὰ ἓνα μέρος τῆς κοινωνίας ὅπως π.χ. ἡ ἀντρικεῖα κυριαρχία μέσα στὴν οἰκογένεια καθὼς φανερῶνται ἀκόμα καὶ σήμερον σὲ μερικὲς καθυστερημένες ἐπαρχίες μας. Ἀπὸ τὶς παραδόσεις αὐτὲς οἱ πρῶτες δὲν ἔχουν βέβαια νὰ ζημιωθοῦν τίποτα ἀπὸ ὅποιον δήποτε νέο θεσμὸ ποῦ στηρίζεται στὴ δικαιοσύνη καὶ στὸ σεβασμὸ τῆς ἐλευθερίας κάθε ἀτόμου. Ὅσο γιὰ τὶς δεύτερες ὄχι μονάχα ὁ φεμινισμὸς ἀλλὰ καὶ ὁ στοιχειωδέστερος ἀνθρωπισμὸς τὶς ἀποκροῦει. Καὶ τὶς πολέμησαν πάντα ὅλα τὰ μεγαλύτερα ἀνθρώπινα πνεύματα, ἀπὸ τὸ Σοφοκλῆ ὡς τὸν Τολστόη.

Ἄν ἀνησυχεῖτε γιὰ τὴν παλιὰ οἰκογένεια ὅπου ὁ ἄντρας ποῦ γλεντοῦσε μὲ διάφορες μαιτρέσες σκότωε τὴ γυναῖκα του γιατί τοῦ πρόσβαλε τὴ τιμὴ του καὶ τὸν ἀθώωναν ἔπειτα πανηγυρικά τὰ ἑλληνικὰ δικαστήρια, μὲ τὸ δίκιο σας ἀνησυχεῖτε. Γιατὶ μιὰ τέτλια ἀντίληψη τῆς οἰκογένειας θὰ τὴν καταπολεμήσομε ὅσο μποροῦμε καὶ θὰ φωνάζομε ὅσο μποροῦμε πιὸ δυνατὰ γιὰ νὰ μᾶς ἀκούσουν ὅλες οἱ ἑλληνίδες ποῦ βρίσκονται σκλαβωμένες σὲ μιὰ τέτλια χυδαία ἀντροκρατία ὅτι καμιά φνσιολογία δὲν κατατάσσει τὴ γυναῖκα στὴν κατηγορία τῶν σφαζομένων κτηνῶν.

Κι' ἀκόμα θὰ καταπολεμοῦμε πάντα μ' ὅλη μας τὴ δύναμη τὸ αἶσχος τῆς διπλῆς ἠθικῆς, ἄλλης γιὰ τὸν ἄντρα κι' ἄλλης γιὰ τὴ γυναῖκα, ποῦ δημιουργεῖ τὴν ἀκατανόμαστη σκλαβιά καὶ τὴν ταπείνωση μιᾶς δλόκληρης τάξης γυναικῶν μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μένει ἀέπαφη ἐξωτερικὰ ἡ ἱερότητα τῆς οἰκογένειας καὶ νὰ κρατᾶ γιὰ τὸν ἑαυτό του ὁ πιὸ διεφθαρμένος ἄντρας μιὰ παστρική γωνιά ὅπου νὰ καλλιεργεῖ τὰ ἰδανικά τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀγνότητος Ἄσχετὶ νὰ φαίνεται ἀπ' ἔξω γερὸ τὸ μῆλο κι' ἄς εἶναι ἀπὸ μέσα σάπιος κοιλιασμένος.

Μὴν ἀνησυχῆτε. Κανένας θεσμὸς ποὺ στηρίζεται στὴν ἐλευθερία καὶ στὴ δικαιοσύνη δὲν μπορεῖ νὰ ζημιώσει μιὰ κοινωνία. Ὡς ἀποτέλεσμα θὰ ἔχει τὸ νὰ ἐξυψώσει ὅλα τὰ ἄτομα ποὺ τὴν ἀποτελοῦν. Καὶ οἱ παλιοὶ θεσμοὶ θὰ διαμορφωθοῦν κι αὐτοὶ ἐπάνω σὲ βάσεις ἠθικώτερες. Κι ἂν πάρει ἡ οἰκογένεια μιὰν ἀλλοιώτικη μορφή θὰ εἶναι κι αὐτὴ δικαιότερη, ἠθικώτερη, εὐληκρινέστερη καὶ μέσα σὲ μιὰ τέτοια ἀτμόσφαιρα εὐλικρίνειας καὶ δικαιοσύνης δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ διαμορφωθῇ ὁ χαρακτήρας τῆς νέας γενεᾶς πρὸ ἴσιος, πρὸ γερῶς, πρὸ εὐγενικός.

Αὐτὰ τὰ λίγα νομίζω πὼς μποροῦν νὰ καθησυχάσουν κάθε δισταγμὸ ὡς πρὸς τὴ γενικὴ ἀρχὴ τοῦ προγράμματός μας καὶ τίς ἄμεσες συνέπειές του στὴν οἰκογένεια.

Στὸ ἐρχόμενο φύλλο θ' ἀναπτύξουμε μερικὰ ἄλλα σημεῖα τοῦ προγράμματός μας, ὅπου ζητοῦμε τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος. Αὔ. Θ.